

# په‌روه‌رده و زانست



سه‌ید عه‌دنان گه‌رمکی

سه‌ره‌پرشتیاری هه‌ردوو په‌روه‌رده‌ی

خورماتوو و خانه‌ه‌قین

بۆیه ده‌بیت‌یا‌یه‌خی زیاتر ب‌دیریت بۆ ه‌تیر بوون...

په‌روه‌رده‌دا به‌باشی ناروات، به‌لکو به‌ره‌و خرابی د‌ه‌م‌روات هه‌ر بۆ نمونه‌ قوتابییه‌کانی ناوچه‌ تازه‌ زرگارکراوه‌کان خۆین‌ده‌وه‌ی کوردیان زۆر لاوازه‌ هۆکه‌ی ده‌گه‌رپه‌ته‌وه‌ بۆ لاوازی مامۆستای وانه‌ ووتنه‌وه‌که‌ خۆی به‌باشی نازانیت. ده‌بیت‌ خۆی به‌ه‌یز بکات و هه‌ول ب‌دات له‌ریگه‌ی خۆین‌ده‌وه‌ی به‌رده‌وامی کتیب و رۆژنامه‌و‌گه‌کانه‌وه‌... هه‌ند. وه‌له‌ناوچه‌ زرگارکراوه‌کانیش کاتی خۆین‌ده‌کار د‌ه‌رده‌جیت له‌قوتابخانه‌ی ئاماده‌یی و د‌و‌ناو‌ده‌نی (کۆلیژ و زانکۆکان) به‌هیچ ش‌ی‌وه‌یه‌کی زمان‌ی (عه‌رم‌یی) نازان حق وایه‌ یا‌یه‌خ زیاتر ب‌دیریت به‌مه‌ردوو زمان. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئیستا قوتابخانه‌ی سه‌رده‌مه‌ زمان‌ی عه‌رم‌یی زۆر گرنگه‌ و لات‌ی کوردستانمان په‌ی‌وه‌نده‌ی زۆری هه‌یه‌ له‌گه‌ڵ ولاته‌ عه‌رم‌یه‌یه‌کاندا.

باوک و دایکانی قوتابی بکات. خۆشه‌ویستی ته‌واو کات‌ی چه‌سی له‌نیوان مامۆستا و دایکی ویاوکی قوتابیدا. دواتر کاری په‌روه‌رده‌یی له‌نیوان هه‌ر دوو لادا د‌ه‌ده‌زێرت بۆ قوتابی. له‌کاتی ووانه‌ ووتنه‌وه‌دا مامۆستا به‌جوانی مامه‌له‌ (تعام‌ل) له‌ گه‌ڵ قوتابیدا بکات. وانه‌ دایه‌ش بکات به‌کات بۆ خۆین‌ده‌ن بۆ ب‌واری په‌روه‌رده‌یی و بۆ ب‌واری خۆشه‌ویستی نیشتمان. واته‌هه‌ وایه‌که‌ تاتات دیموکراسییه‌ت په‌یره‌وه‌ بکات له‌کاتی وانه‌ و خۆین‌ده‌نا. ئه‌وه‌ کاته‌ قوتابی د‌لی زۆر به‌لای مامۆستا د‌ه‌دات زۆر حه‌مز له‌وانه‌که‌ی ده‌کات. دواتر بۆ ب‌واری زانستی به‌باشی د‌ه‌روات قوتابی خۆیشی هه‌ول د‌ه‌خاته‌ گر بۆ ف‌ی‌ز‌ی‌وو‌نی "زانست"، به‌لام به‌داخ‌وه‌ له‌م سالانه‌ی د‌وایدا په‌روه‌رده‌ و زانست له‌ب‌واری و‌م‌زارتی

په‌روه‌رده‌ به‌گشتی له‌پیشی زانسته. په‌روه‌رده‌ زۆر شتی گرنگ و نایاب له‌خۆ ده‌گریت. مرۆف ده‌بیت به‌باشی به‌کاری به‌ئینت به‌تایبه‌ت مامۆستا له‌خۆین‌ده‌نگادا. په‌روه‌رده‌ هه‌ر ئه‌وه‌ نیه‌یه‌ منداڵ ف‌ی‌ر بکات له‌رۆژانه‌دا. له‌پیش هه‌موو ش‌ت‌یک‌دا ده‌بیت ئه‌وه‌ مامۆستایه‌ له‌ب‌واری په‌روه‌رده‌دا سیسته‌می خۆین‌ده‌نگه‌ی خۆی به‌باشی بنیات بنیت و به‌مه‌هه‌نگ له‌گه‌ڵ دایک و باوکی قوتابیدا. نمونه‌ کاتی‌ک دایک و باوکی خۆین‌ده‌کار سه‌رده‌نی قوتابخانه‌کان ده‌کهن بۆ پرس‌یار کردن له‌منداڵه‌کانیان ده‌بیت مامۆستا زۆر ر‌ی‌ز له‌دایک و باوکی قوتابییه‌کان ب‌گریت له‌کاتی سه‌رده‌نایاندا له‌به‌ریان هه‌ستی و ر‌ی‌زی تاپه‌یه‌تیان ل‌ی ب‌گریت هه‌روه‌کو چۆن له‌مالی خۆین‌ده‌ا میوانیان د‌یت به‌مه‌مانش‌یوه‌ له‌قوتابخانه‌دا و ته‌ماشای

## تاکه‌ی گوشت و ب‌رین له‌ ژۆر په‌رده‌ی ر‌ه‌گه‌ز په‌رسته‌یدا

ن / مامۆستا فه‌راد داو‌ی

ب‌ه‌ی‌وه‌نده‌ی له‌ گه‌ڵ (خوس‌ینی کوری ب‌ه‌د‌رخ‌ان) له‌ (ح‌ز‌ی‌ری) ک‌ر‌د‌و‌وه‌. له‌ لایه‌کی ت‌ر‌ی‌شه‌وه‌ نامه‌ له‌گه‌ڵ کونسولی ب‌ه‌ریتانی له‌ موس‌ل و کونسولی گشتی له‌ به‌غدا ئالاکۆژر ده‌کات و تیا‌یدا داوای هاو‌کار‌ی بۆ چه‌سپان‌د‌نی ف‌ی‌د‌رالی له‌ کوردستان ده‌کات. به‌لام کاتی‌ک ده‌بیت بیر و بۆجونی سیاسه‌ت مه‌دارانی کورد به‌ (ئایینه‌) و د‌ژ به‌ به‌رزوه‌ندی‌گانی له‌وانه‌ ن‌ی‌دی پشت‌گیر‌ی له‌و ب‌ر‌ی‌ۆ‌که‌یه‌ تاکه‌، به‌مه‌رحال من نامه‌وێ ب‌چه‌م ناو ب‌یر و بۆچون و نه‌ق‌لیه‌تی خیانه‌ت‌کار‌ی ئه‌وه‌ سه‌رده‌مه‌ که‌ به‌سه‌ر ئیهم‌یان ه‌یتا. بۆیه ده‌لێم ئه‌مه‌رۆ جیهان به‌گشتب به‌روه‌په‌ش ده‌جیت، سه‌رده‌می جیهان‌گیری و ن‌ی‌ت‌ه‌رن‌یت و که‌ناله‌ ئاسمان‌یکانه‌، نه‌ک زمان‌ی چه‌ک و د‌یک‌تاتۆریه‌ت و مله‌و‌ری و نه‌ت‌ه‌وه‌ ف‌ر‌ک‌ر‌د‌نه‌. تاکه‌ی له‌سه‌ر نه‌ق‌لیه‌تی کۆن ده‌مین و تاکه‌ی گوشتن و ب‌رین و داگیر کردن له‌ژۆر په‌رده‌ی ر‌ه‌گه‌ز په‌رسته‌یدا

ژۆر‌ج‌ار له‌ شاشه‌ی ته‌له‌ف‌زی‌و‌ن و که‌ناله‌کان ده‌بینین گوایه‌ گه‌لی کورد له‌ هه‌ولی پارچه‌ پارچه‌ کردنی ئی‌راق و سه‌ر ب‌ه‌خۆی خۆی د‌ه‌دات، ماوه‌یه‌که‌ د‌و‌ژمنانی نه‌ق‌لیمی و ناوخۆی به‌ بیانی جۆراوجۆر (هه‌ره‌شه‌) له‌ باشوری کوردستان و مه‌سه‌له‌ی شاری (که‌رکه‌ک) ده‌کهن و تاکو ئیستاش ده‌یان‌ه‌وێ گه‌لی کورد به‌ کۆیله‌ بزاتن و هه‌سه‌فه‌ی ئه‌وه‌که‌سه‌ی له‌ تۆرکیا ب‌یت با تۆرکیش نه‌بیت، خ‌ز‌مه‌ت‌کار‌ی تۆرکه‌ به‌سه‌رماندا جیه‌ج‌یه‌ ب‌کهن. به‌لام د‌و‌نیای کورد گه‌لی له‌وه‌ گه‌وره‌تره‌ که‌ ب‌توان‌ی ر‌اسی نه‌ت‌ه‌وه‌یه‌ک ت‌یک‌ب‌د‌ن. هه‌ر بۆیه له‌ ناسایی کردنه‌وه‌ی د‌و‌خی شاری که‌رکوک ئه‌وان قه‌لس ده‌بن و وا هه‌سته‌ده‌کهن که‌ گۆرژیک‌ی گه‌وره‌ له‌ به‌رزوه‌ندیان د‌ه‌در‌ی و هه‌مان په‌تاکه‌ی ئی‌راق ده‌یان‌گرته‌وه‌. ئی‌رده‌دا به‌ ب‌ی‌ویستی د‌ه‌زات ب‌لێم گه‌لی کورد ئه‌مه‌رۆ نیه‌ی دا‌کۆ‌کی له‌ مه‌سه‌له‌ی که‌رکوک ده‌کات به‌لکو له‌ ده‌ستی‌کی چه‌رخ‌ی بیسته‌مدا له‌ به‌ریتانیا ب‌ه‌ر‌ی‌ز "عه‌لی ته‌ته‌ر" له‌ کتیبه‌که‌یدا باسی ب‌زافی سیاسی له‌ کوردستاندا له‌ نیوان ساله‌کانی (1908 - 1927) دا ده‌کات و ده‌لێ شێخ (مه‌حمودی نه‌مه‌ر) بۆ ب‌یری (ف‌ی‌درالی)

## سیاسیه‌کانی ئه‌مه‌رو‌ی کورد به‌ره‌و کوی

ن / نیه‌اد خورشید چه‌به

ع‌ی‌راق‌دا خه‌بات ده‌کات له‌ پ‌ی‌ت‌او مافه‌ زه‌ه‌رکراوه‌کانی هه‌نوک‌ه‌ش گه‌ر که‌رکوک نه‌ گه‌رپه‌ته‌وه‌ سه‌ر هه‌ریم ئه‌وا خه‌باتی هه‌شتا ساله‌ی کورد له‌ ع‌ی‌راق‌دا به‌ف‌ی‌رۆ ده‌جیت (هه‌روه‌ها ئه‌گه‌تیه‌ی ئه‌ندام په‌رله‌مانه‌کانی کورد و سیاسیه‌کانی له‌ ب‌غ‌دا‌دی ناو‌ندا ئه‌وه‌ به‌ به‌ر‌جا‌وه‌یه‌ ب‌ن گومان ده‌توانی به‌ سه‌ر په‌نج‌ه‌ت بیان ژم‌ی‌ری که‌وا زیاتر له‌ به‌نجا ئه‌ندام په‌رله‌مانمان هه‌یه‌، ئه‌وه‌ی ده‌گه‌رپه‌ته‌وه‌ بۆ که‌م ئاماد‌ی‌بو‌نیان له‌ کۆی‌نه‌وه‌ی په‌رله‌مان له‌ به‌غدا، هه‌رگیز ئه‌وه‌ی ر‌ۆ‌لی سه‌ره‌کی خۆی هه‌یه‌ له‌ سه‌ر هه‌ر ب‌ه‌ر‌ی‌اری سیاسی بۆ ئی‌راق به‌ گشتی و بۆ نه‌ت‌ه‌وه‌ی کورد به‌تایبه‌تی ده‌بیت هاند‌ه‌ریان زیاتر ب‌یت به‌ تاپه‌یه‌ تی له‌ سه‌ر ک‌ر‌د‌ایه‌تی کورد‌ه‌وه‌ به‌لکو زیاتر ب‌یخه‌نه‌گه‌روه‌ بۆ سه‌لاندنی مافه‌روا‌کانی نه‌ت‌ه‌وا‌یه‌تی میللته‌ی کورد (0)

ب‌ی گومان سیاسیه‌کانی ئه‌مه‌رو‌ی باشووری کوردستان ش‌ت‌یک‌ی حاشا هه‌له‌ گه‌ره له‌ ماوه‌ی ر‌اب‌ر‌د‌وا ر‌ۆ‌لی ب‌وزه‌ ت‌ی‌قیان گه‌روه‌. من نامه‌وێ له‌م نووسینه‌دا زیاتر باسی له‌ می‌ژووی سیاسیه‌کان ب‌کهم به‌ لکو ده‌موێ زیاتر تیشک ب‌خه‌مه‌ سه‌ر سیاسیه‌ کورد‌ه‌کانی ئه‌مه‌رو‌ی ئی‌راق به‌تایبه‌تی ئه‌وه‌ سیاسیه‌ که‌ له‌ د‌و‌ای ب‌ر‌ۆ‌سه‌ی نازادی ئی‌راق ش‌ی‌ر ناسا ت‌وان‌یان خۆیان ب‌گه‌یه‌ننه‌ به‌غدا بۆ وده‌سه‌ته‌نیانی مافه‌کانی گه‌لی کورد له‌ ب‌غ‌دا‌دی ناو‌ندا. هه‌رچه‌ند هه‌تا ر‌ۆ‌ژی ئه‌مه‌رۆمان نه‌یان‌توانیوه‌ سه‌ر‌ج‌ه‌م داخ‌وازییه‌کانمان ب‌ه‌ینه‌ت ده‌ست، به‌لام ر‌ۆ‌لی ب‌ۆ‌ه‌ت‌ی‌قیان به‌ به‌ر‌ جا‌وه‌یه‌، هه‌روه‌ها یه‌ک‌ت‌یک له‌و مافانه‌ که‌وا تاکو ئیستا د‌و‌ای چ‌وار سال له‌ ب‌ر‌ۆ‌سه‌ی نازادی ئی‌راق به‌گشتی پ‌ون ک‌را‌وه‌ته‌وه‌ ئه‌وه‌یه‌ که‌ د‌ی‌ار‌کردنی سنووری هه‌ریمی کوردستان، خ‌ال‌یک‌ی ت‌ری گرنگ و هه‌روه‌ها سه‌ره‌کی ک‌ی‌شه‌ی که‌رکوک. وه‌ک ده‌زان‌یت کورد له‌ باشوری کوردستاندا هه‌شتا ساله‌ له‌

## ئ‌ه‌ی هه‌موو بوونی من



و‌شک بوون ئه‌ترس‌ی، من له‌وه‌ی که‌ ر‌ۆ‌ژیک لێم عاجز ب‌یت و به‌ ته‌نیا ج‌ی‌م ب‌ه‌ی‌لی ئه‌ترس‌م. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، تا ر‌اد‌یه‌یه‌که‌ به‌ هه‌ناسه‌که‌مه‌وه‌ هه‌تا ناخ‌م ر‌ۆ‌ش‌یت و هه‌موو خانه‌کانی له‌شم به‌ ب‌و‌نی خۆشی هه‌نگاه‌و‌ه‌کان‌ت گ‌یا‌ن‌یک‌ی تازه‌یان به‌ به‌ر‌دا ها‌ت‌ۆ‌ته‌وه‌. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، تا ر‌اد‌یه‌یه‌که‌ ر‌اد‌ه‌ک‌ه‌ی ده‌ست نیشان ناکریت. من له‌ گه‌ڵ ت‌و‌دا زیندوم، خۆشم ئه‌ویست.

ب‌ی وستان ب‌ر‌ۆ‌م و ماند‌و‌یه‌تی ر‌ی‌گا هه‌تا کات‌ی که‌ له‌گه‌ڵ مندایه‌ت هه‌ست ب‌ن نه‌که‌م. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت. تا ئه‌وه‌ ر‌اد‌یه‌یه‌ که‌ نه‌سه‌ت‌ی‌ر‌ه‌کان و مانگ ئاسمانیان خۆش ئه‌ویت و ب‌ی‌ویستیان به‌ بوونی هه‌یه، منیش ب‌ی‌ویستیم به‌ بوونت هه‌یه. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، تا ئه‌وه‌ ر‌اد‌یه‌یه‌ که‌ له‌رزینی ده‌ستم ه‌یز‌ی نوسین و لێ‌وه‌کانم ه‌یز‌ی ووتنی ئه‌وه‌ هه‌سته‌م‌یان نیه‌. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، به‌وه‌ ر‌اد‌یه‌یه‌که‌ سوتانی دار له‌ ناو ناگر‌دا به‌ نازاره، د‌و‌وری له‌ تۆ بۆم ف‌ورس و به‌ نازاره. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، تا ر‌اد‌یه‌یه‌که‌ ئه‌مه‌وێ ئه‌وه‌نده‌ ب‌گر‌م و ها‌وار ب‌کهم هه‌تا ج‌ر‌که‌ ژم‌ی‌ر‌ه‌کانی کات‌ز‌م‌ی‌ر د‌لیبان ب‌ۆ‌م بسوت‌ی و به‌ خ‌ی‌رایه‌کی زیاتر له‌ سه‌ر په‌ره‌کانی ر‌ۆ‌ژگار بسورپه‌ته‌وه‌ هه‌تا ر‌ۆ‌ژی ب‌ینی‌ی من و تۆ زووتر ب‌یت. ئه‌شقی من خۆشم ئه‌ویت، هه‌ر به‌وه‌ ر‌اد‌یه‌یه‌ که‌سته ناو له‌

## سلاو له‌ ژنانی پ‌ی‌شمه‌رگه‌ی د‌و‌ای کاره‌ساتی ئه‌نفال

ن / مامه‌ خه‌مه

د‌ی‌اره‌ سال‌ی (1988) سالیکی پ‌ر له‌ ناخۆشی و کاره‌سات بوو بۆ گه‌لی سه‌تم د‌یده‌ و زولم ل‌یک‌راو هه‌ر له‌م ساله‌دا ر‌ی‌ژی د‌یک‌تاتۆر و عه‌سک‌ر تاریه‌تی به‌غدا به‌پ‌ی‌ پ‌یلان و نه‌خه‌ش گ‌لا‌وه‌کانی که‌وته‌ هه‌تل و عام کردنی خه‌لکی ب‌یتوانی گه‌له‌که‌مان یه‌ک‌ت‌یک له‌و تاوانه‌ گه‌وره‌ و ب‌ی‌و‌ن‌یه‌یه‌ که‌ کردی ر‌وخ‌ان و سوتان و سوتم‌کردنی سه‌ر‌ج‌ه‌م نیه‌ات و ناوچه‌کانی کوردستان بوو پ‌اشان گرتنی خه‌لکه‌کی و کوشن و ب‌رین و زینده‌ به‌ج‌ا‌ک‌ر‌د‌ن‌یان له‌ زۆریه‌ ناوچه‌ ب‌یابانه‌کانی ئی‌راق‌دا و دایه‌سه‌کردنی چه‌ند به‌ ش‌یک‌ی تر له‌ وان بۆ زینده‌نه‌کانی (تۆب‌ز‌اوا، د‌و‌ب‌ز، نوگره‌ سه‌لان) ب‌ی‌گومان له‌و ش‌و‌ن‌انه‌شدا به‌ش‌یک‌ی زۆریان به‌وه‌ی ب‌رس‌یتی و که‌می خ‌ز‌مه‌ت‌گ‌ۆ‌ژ‌اری گ‌یا‌ن‌یان له‌ ده‌س‌دا بۆیه‌ ر‌ۆ‌ژم له‌ (1988/9/6) پ‌اش ته‌وا‌بو‌نی ق‌و‌نا‌غه‌کانی ش‌ال‌وی ئه‌نفال ل‌ی‌بو‌ردنی گشتی ر‌اگه‌یان‌د‌ ئه‌وه‌که‌که‌ ب‌ه‌د‌ب‌ه‌خت و دام‌ا‌وا‌نه‌ی که‌د‌و‌ای ل‌ی‌بو‌رد‌نه‌که‌ نازاد کران ژان‌یک‌ی زۆر سه‌خت و کۆله‌مه‌رگ و د‌زا‌وریان به‌سه‌ر‌ده‌ب‌د‌ر ر‌ۆ‌ژم به‌وه‌ش‌وه‌ نه‌وستا زۆریه‌ ئه‌وانه‌ی که‌ما‌بو‌نه‌وه‌ هه‌م‌ه‌یه‌ک له‌و‌خ‌یز‌ان‌انه‌ له‌ ل‌ایه‌ن ک‌س‌ و کار‌پ‌انه‌وه‌ هاو‌کار‌ی ده‌کران به‌لام زۆری پ‌ه‌ن‌ت‌ه‌وه‌ ئه‌مه‌د‌ه‌ر‌گ‌ایه‌ش‌یان ل‌ی‌اخ‌ست و له‌سه‌ر‌ه‌ت‌ای مانگی 3ی سال‌ی (1989) ده‌ستی کرد به‌ ر‌اگ‌وستنی پ‌اشا‌وه‌کانی ئه‌نفال بۆ نۆرد‌و‌گ‌ا‌کانی (دار‌ت‌وو، ب‌ن‌ی‌س‌لا‌وه، گه‌ور‌و‌گ‌وس‌ک، سه‌م‌ود، ش‌ۆ‌رش) به‌م‌اش ئه‌وه‌نده‌ی باری ژیان و گۆز‌ه‌ر‌ان‌ی‌ان سه‌خ‌ت‌ری‌وو و‌ت‌ز‌و‌ری‌ان من‌ا‌لب‌وون یا ب‌یر و ب‌ه‌ک که‌وته‌ ت‌وان‌ای کار‌ک‌ر‌د‌ن‌یان ئه‌م‌ی‌وو ئه‌م‌و‌زان‌ه‌یه‌وه‌ که‌وا م‌ی‌ر‌د‌ه‌نگ‌ان‌یان ئه‌نفال ک‌ری‌وو خ‌وی له‌گه‌ڵ من‌د‌اله‌کانی ما‌ی‌وه‌وه، ئه‌م ژان‌ه‌ ژان‌یک‌ی ناخۆش‌یان ئه‌بر‌ده‌سه‌ر به‌تایبه‌تی له‌سنووری گه‌رم‌یان، ئه‌و‌نه‌ ئه‌و‌نه‌ ت‌یک‌ۆ‌ش‌انه‌ ناچار‌بوون خۆیان ب‌ژ‌ۆ‌ی ما‌ و من‌د‌اله‌کان‌یان ب‌گر‌نه ئه‌ست‌و ده‌ستیان کرد به‌نیش و کاری ر‌ۆ‌ژانه، به‌لام له‌ سنووری شاری خورماتوو ده‌ب‌و‌یه‌ ژن و من‌د‌الی ب‌ه‌د‌ب‌ه‌خت و پ‌اش‌ما‌وه‌ی ئه‌نفال ر‌ۆ‌ژانه له‌ناو شاره‌وه‌ به‌ سه‌ی‌اره‌ ده‌ب‌ی‌ه‌رن بۆ ناوچه‌کانی عه‌رم‌ب نشین تاکو ئی‌ت‌وار‌ی در‌ه‌نگ‌ان‌یک‌ به‌پ‌اره‌یه‌کی زۆر که‌م ک‌ر‌ت‌ی‌کاری و خ‌ز‌مه‌ت‌ کاری ئه‌وانه‌یان ده‌کرد که‌وا زۆریه‌یان ده‌ستیان هه‌موو له‌ نه‌ف‌اله‌کردنی ک‌س‌ و کار‌پ‌ان‌دا، به‌لام ن‌ه‌م‌و‌نی و ناچار‌ی وای ل‌یک‌ر‌د‌بوون که‌ ر‌از‌ی‌ن له‌ پ‌ێ‌ناو د‌ایه‌ت‌کردنی پاروون‌ان‌یک بۆ من‌د‌اله‌کان‌یان ئه‌م ژنه‌ ب‌ه‌د‌ب‌ه‌خت و خ‌ی‌ر له‌ خۆنه‌ی‌وه‌نه‌ زیاتر له‌ ده‌ سال‌ی خایند له‌ گه‌ڵ ب‌رس‌یتی ن‌ه‌م‌و‌نی شه‌ری مان و نه‌مان‌یان ده‌کرد به‌لام د‌و‌ای ر‌اپ‌ه‌ری‌نی (1991) ج‌ار‌یک‌ی تر ئاواره‌ و ده‌ریه‌ده‌ری‌بوونی به‌ش‌یک‌ی زۆریان به‌ر‌ه‌وه‌‌جا‌بوون ئه‌مه‌ له‌ ل‌ایه‌ک له‌ ل‌ایه‌کی ت‌ر‌وه‌ ک‌ی‌شه‌ی سوتان و له‌ ناو‌ی‌ه‌رن و نه‌مان‌ی ه‌ی‌ج به‌لگه‌ نام‌یه‌که‌ هه‌ر‌ج‌ی به‌لگه‌نامه و پ‌ی‌ن‌اسه‌ی باری شار‌سته‌نی هه‌بوو هه‌واتان ئه‌وه‌نده‌ی تر ژبانی نا‌ل‌ۆ‌ز و ناخۆش کرد به‌لام خۆشه‌ختانه د‌و‌ای چ‌ا‌وه‌بو‌ن‌یه‌کی زۆر له‌مانگی ته‌م‌وزی (1998) له‌ ل‌ایه‌ن و‌م‌زار‌تی ئاواره‌ و نه‌ف‌اله‌وه‌ ئام‌اریکی گشتی ک‌ریا ب‌ی‌ار‌دار‌دا که‌وا مو‌جه‌ بۆ پ‌اش‌ما‌وه‌ و واری نه‌ف‌اله‌کان ب‌ه‌ر‌په‌ته‌وه‌ له‌ ل‌ایه‌ن ح‌ک‌ومه‌تی هه‌ر‌یمی کوردستان ئه‌مه‌ ج‌یک‌ا‌ی پ‌ژ‌ و نه‌ف‌دی‌ره، ح‌ق‌ وایه‌ و ب‌ه‌ر‌پ‌ستی خ‌و‌به‌تی گه‌ر ناو‌یان ل‌ی‌ب‌ن‌ین (ژنانی پ‌ی‌شمه‌رگه‌ی د‌و‌ای ئه‌نفال).

## گه‌رم‌یان و که‌م ئاوی

له‌د‌و‌ای ب‌ر‌ۆ‌سه‌ی نازادی هه‌موو د‌ل‌س‌ۆ‌زانی گه‌رم‌یان که‌باسی ب‌ر‌ۆ‌ژی ئاو و که‌م ئاوی گه‌رم‌یان ده‌گریت، ب‌ه‌ی‌سه‌ر باس له‌ به‌ر‌به‌ستی ئاو له‌ ن‌ز‌یک‌ گ‌ون‌دی (ه‌ق‌وال‌ی) له‌ سه‌ر ر‌وب‌اری (ئاو‌سه‌ی) ده‌کهن ئه‌م ر‌ۆ‌ژ‌یه‌ خه‌و‌ن‌یک‌ی ک‌ۆ‌نی خه‌لگی گه‌رم‌یانه. واکاتی ئه‌وه‌ ها‌ت‌وو‌ه هه‌موو دام و ده‌زگا ح‌ک‌ومی و ح‌یز‌بی و خه‌لگی مایه‌ی ئا‌وه‌دان ک‌ر‌د‌نه‌وه‌ی هه‌موو گ‌ون‌د‌ه‌کانی ده‌شتی (به‌ته‌م‌کی) و ده‌شتی (نه‌و‌ج‌ول) له‌ ناوچه‌ی داو‌د. ک‌ی‌شه‌ی که‌م ئاوی بۆ ک‌شت‌و‌ان

ن/تاهیر حه‌کیم

و ته‌نا‌ه‌ت ئاوی خ‌وار‌د‌ن‌یش بۆ خه‌لکه‌که‌ بۆ ته‌ ه‌وی چ‌ۆ‌ل کردنی د‌ی‌ه‌اته‌کان که‌ پ‌اش ب‌ر‌ۆ‌سه‌ی نازادی خ‌ی‌زان‌ه‌کانی پ‌اش‌کۆ‌ی ئه‌نفال ر‌ۆ‌ی‌شه‌ت‌ه‌وه‌ سه‌ر که‌لا‌وه‌ ر‌وا‌خ‌و‌ه‌کان‌یان. به‌لام مه‌خ‌اب‌ن د‌ی‌سه‌نه‌وه‌ گه‌ر‌انه‌وه‌ بۆ شار له‌ به‌ر که‌م ئاوی و نه‌گه‌یشتنی خ‌ز‌مه‌ت‌ ک‌وز‌اری. بۆیه‌ دا‌وا له‌ به‌ر‌ی‌ز و‌ز‌یری سه‌ر‌جا‌وه‌ ناو‌یه‌کان که‌ و‌ز‌ی‌ر‌یک‌ی ک‌ورده‌ نا‌و‌ر‌یک‌ی به‌ز‌م‌ی‌یانه‌ بۆ خه‌لگ‌ان‌یک‌ که‌سه‌ک‌و‌ی پ‌ی‌شمه‌رگه‌ و ک‌ور‌د‌ایه‌تی بون